

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และแนวโน้มการพัฒนาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ประชากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร โดยด้านสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์และภาษา ด้านวัฒนธรรมเกิดการเชื่อมซับซ้อนวัฒนธรรมสากลมากขึ้น วัฒนธรรมโลกใหม่เป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะพึ่งพาอาศัยกัน มีมาตรฐานและแบบแผนเดียวกันมากขึ้น ประชากรมีการย้ายถิ่นมากขึ้น การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว ลักษณะงานงานอนาคตการกระจายการผลิตเป็นชิ้นส่วน เรื่องของคุณภาพและประหยัดต้นทุนเป็นปัจจัยสำคัญของการผลิตและการแข่งขัน แรงงานและความรู้จึงจำเป็นต่อเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ด้านการเมืองที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจ มีอิทธิพลเหนือระดับภูมิภาคภายใต้การรวมกลุ่มของประเทศมหาอำนาจ ลัทธิก่อการร้ายสากลแผ่ขยายไปทั่วโลก มีการทำลายล้างและก่อความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดการใช้และเผาผลาญทรัพยากรส่งผลให้เกิดกระแสโลกร้อน อุบัติภัยทางธรรมชาติที่รุนแรง เกิดโรคระบาดใหม่ๆ ที่ต้องหาทางป้องกัน ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร ที่เจริญรุดหน้าไม่หยุดยั้ง เกิดเครือข่ายเชื่อมโยงถึงกันในพริบตาทั้งด้านข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ ด้วยคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ โทรทัศน์ วิทยุ โดยเฉพาะความรู้มีบทบาทสำคัญจนกลายเป็นกระแสเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ เรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีบทบาทอย่างยิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ บริบทและปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวล้วนมีอิทธิพลส่งผลต่อการศึกษที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยที่เน้นในเรื่องของมาตรฐานและคุณภาพ เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, หน้า 3-4)

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาคน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนให้มีชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยเสริมสร้างความรู้ ความสามารถ ความคิด ทักษะและเจตคติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา พร้อมทั้งเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ การศึกษาจึงจำเป็นสำหรับมนุษย์โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด คือความรู้คู่คุณธรรม โดยมีครูเป็นสำคัญที่จัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการและการประยุกต์ความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ครูเป็นผู้มีเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นครู

เป็นผู้สร้างสรรค์สังคม สร้างเยาวชนให้เป็นคนดีของชาติบ้านเมือง เพราะหากเพียงแต่สั่งสอนศิษย์เท่านั้น ก็ยังไม่ได้สมเกียรติแห่งความเป็นครู ฉะนั้นผู้ที่เป็นครูจึงควรจะต้องอบรมสั่งสอนลูกศิษย์ให้เป็นคนดี มีคุณค่า มีความรู้ มีความดี มีความรับผิดชอบ มีคุณธรรม มีจริยธรรม ครูจึงเป็นปูชนียบุคคล เป็นแบบอย่างที่ควรเคารพบูชาของศิษย์ ดังนั้น ครูจะต้องประพฤติตนอยู่ในกรอบของความเป็น “คนเก่งและคนดี” ตามที่สังคมต้องการ (อรัญญา มหาแก้ว, 2547, หน้า 29)

เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับมีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรับรองการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การสร้างความสำเร็จในกิจการงานทุกอย่าง ทุกระดับ รวมทั้งความสำเร็จในชีวิตของแต่ละคนด้วยนั้น ต้องอาศัยปัจจัยสำคัญประกอบกันถึงสามส่วน ส่วนที่หนึ่ง คือ ความรู้และความชำนาญทางวิชาการซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานหรือเป็นเครื่องมือปฏิบัติงานแท้ๆ ส่วนที่สอง คือความละเอียดถี่ถ้วน ความตั้งใจ และความอุตสาหพยายาม ซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้ทำการได้ไม่ผิดพลาดบกพร่องและสำเร็จลุล่วงได้ตลอด ไม่ทิ้งขว้างละวางเสียกลางคัน ส่วนที่สามนั้น ได้แก่ สติระลึกรู้ตัว และปัญญา ความรู้ชัด หรือความเฉลียวฉลาดที่จะหยุดคิดพิจารณากิจที่จะทำ คำพูดทุกอย่างเป็นไปโดยถูกต้องเที่ยงตรงตามกระบวนการของเหตุผล ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินชีวิต และการทำงานเป็นไปในทางเจริญและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (สุนัย เศรษฐบุญสร้าง, 2550, หน้า 18)

ครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษา พัฒนานตนเองและวิชาชีพ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน และสถานประกอบการ เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน การบริการสังคมด้านวิชาการ และด้านวิชาชีพ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ในปัจจุบันนี้ คุณภาพโดยทั่วไป ของครูลดต่ำลง ทำให้การเรียนการสอนไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร ทั้งนี้มีสาเหตุหลายประการด้วยกันทั้งทางตรงและทางอ้อม สาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกไร้พรมแดน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ครูส่วนใหญ่ต้องดิ้นรนเพื่อฐานะทางเศรษฐกิจโดยหันเหความสนใจไปสู่การหารายได้พิเศษทางอื่น การดิ้นรนดังกล่าวนี้ ทำให้คุณภาพและความเอาใจใส่ในการสอนตามหน้าที่ลดลง อุดมการณ์ในวิชาชีพเริ่มเสื่อม สังคมขาดความเชื่อถือในตัวครู ทำให้บทบาทและฐานะของครูในปัจจุบันตกต่ำ มักถูกวิจารณ์ในด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพในการสอน และจริยธรรม อยู่เสมอ เพราะสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ภาพพจน์ของครูในการเป็นปูชนียบุคคลลดน้อยลงตามมาตรการหรือวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ให้สูงขึ้น จะไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้ หากครูยังต้องประสบปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว ปัญหาการ

ทำงาน สถานที่ทำงาน และทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาชีพครูอยู่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของครูให้สูงขึ้นทั้งสิ้น (สมุทพร นุชนาถ, 2551, กรกฎาคม 26)

และจากการสัมภาษณ์นายเจนวิทย์ ครอบตน ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพมหาราช เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2552 พบว่ามีปัญหาด้านการปฏิบัติงานของข้าราชการครูซึ่งตำแหน่งข้าราชการครูในวิทยาลัยการอาชีพมีจำนวนน้อยตรงข้ามกับปริมาณงานมีจำนวนมากเท่ากับสถานศึกษาใหญ่ การมอบหมายงานนอกเหนือจากงานสอนให้กับครูปฏิบัติในบางตำแหน่งผู้บริหารมอบหมายงานไม่ตรงกับความรู้ความสามารถ ไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ครูจบมา ทำให้ครูที่ปฏิบัติงานในหลายๆ ตำแหน่งที่ได้รับเกิดความไม่พึงพอใจในงาน คุณลักษณะงานไม่เหมาะสมกับงาน และไม่มี ความผูกพันกับงาน ทำให้งานล่าช้าไม่เสร็จตามเป้าหมายระยะเวลาที่กำหนด

จากภาระงานสอนและภาระงานอื่นของครูที่ได้รับมอบหมายมีจำนวนมากทำให้งานไม่เสร็จตามกำหนด เนื่องจากภาระงานที่ได้รับมอบหมายมากเกินไปบางครั้งไม่ตรงกับความรู้ความสามารถมีผลทำให้ครูเกิดปัญหาตามมาอีกมากทั้งด้านการเรียนการสอนและการทำหน้าที่งานอื่นที่ได้รับจากผู้บริหาร ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาระดับความคิดเห็นของครูในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูวิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง ว่ามีความระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานมากน้อยเพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูวิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูวิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส และประสบการณ์ทำงาน

ความสำคัญของการวิจัย

1. สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูวิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง ให้มีความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร และครูในวิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง พิจารณาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่เป็นตัวกระตุ้นหรือแรงจูงใจในการทำงานมาปรับปรุงส่งเสริมให้ครูมีผลสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น
3. ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปเผยแพร่ให้กับสถานศึกษาอื่น ที่มีลักษณะการบริหารจัดการคล้ายกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูวิทยาลัยการอาชีพเขตภาคกลาง ในปีการศึกษา 2551 จากจำนวน 31 วิทยาลัย รวมประชากรที่ทำการศึกษาทั้งหมดจำนวน 492 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552, เมษายน 1)

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ครูวิทยาลัยการอาชีพเขตภาคกลาง จำนวน 220 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ

2.1 ตัวแปรอิสระ (independent variables) ได้แก่

2.1.1 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

2.1.2 อายุ

- 1) ต่ำกว่า 30 ปี
- 2) 30 - 39 ปี
- 3) 40 - 49 ปี
- 4) 50 ปีขึ้นไป

2.1.3 สถานภาพ

- 1) โสด
- 2) สมรส
- 3) หม้าย/หย่าร้าง

2.1.4 ประสบการณ์ทำงาน

- 1) ต่ำกว่า 10 ปี
- 2) 10 - 20 ปี
- 3) มากกว่า 20 ปี

2.1.5 เหตุผลในการเลือกประกอบอาชีพครู

- 1) ใจรักและศรัทธาในอาชีพครู
- 2) มีเกียรติในสังคม
- 3) รายได้ดี
- 4) อาชีพมั่นคง
- 5) อื่นๆ โปรดระบุ.....

2.1.6 ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

- 1) สอนสายพื้นฐาน
- 2) สอนสายอาชีพ
- 3) อื่นๆ โปรดระบุ.....

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูวิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง 3 ด้าน ประกอบด้วย

2.2.1 ความพึงพอใจในงาน

2.2.2 คุณลักษณะงาน

2.2.3 ความผูกพันกับงาน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครู หมายถึง ลักษณะการทำงานที่ตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของบุคคล ทำให้เกิดความสำเร็จของงานที่ดีตามการยอมรับของสังคม โดยบุคคลจะรู้สึกมีความสุขในการทำงาน มีความภาคภูมิใจยึดมั่นผูกพันกับงานที่ทำ มีความเป็นอิสระในการทำงาน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

2.1 ความพึงพอใจในงาน หมายถึง ความพอใจที่ผู้ปฏิบัติงานเกิดความสบายใจ ความพอใจ ความประทับใจ ความรู้สึกที่ดีต่อสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะนำมาซึ่งการตอบสนองความต้องการของครู ปัจจัยต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจหรือกระตุ้นให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกิดกำลังใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 คุณลักษณะงาน หมายถึง งานที่บุคคลได้ใช้ทักษะ ความชำนาญ ความสามารถที่ทำทนายอยู่เสมอ สามารถคิดและตัดสินใจในงานด้วยตนเอง ได้เริ่มต้นการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบ เห็นผลงานปรากฏชัดเจน

2.3 ความผูกพันกับงาน หมายถึง ความเกี่ยวข้องของบุคคลกับกระบวนการทำงานหรืออาจร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวระหว่างคนกับงาน งานเป็นสิ่งสำคัญที่มีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีความรู้สึกที่ดีต่องาน ซึ่งจะทำให้งานประสบความสำเร็จที่ดี

3. ลักษณะงานที่ปฏิบัติ หมายถึง รูปแบบของงานที่ได้ดำเนินงานในหน้าที่ สายการสอนของครูในวิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง

3.1 สอนสายพื้นฐาน หมายถึง ครูที่มีหน้าที่ปฏิบัติการสอนในหมวดวิชาพื้นฐานในรายวิชาสามัญทั่วไป ได้แก่ กลุ่มวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา

3.2 สอนสายวิชาชีพ หมายถึง ครูที่มีหน้าที่ปฏิบัติการสอนในหมวดวิชาชีพ ในรายวิชา วิชาชีพ ได้แก่ กลุ่มวิชาชีพพื้นฐาน และกลุ่มวิชาชีพเฉพาะในสาขาวิชานั้น

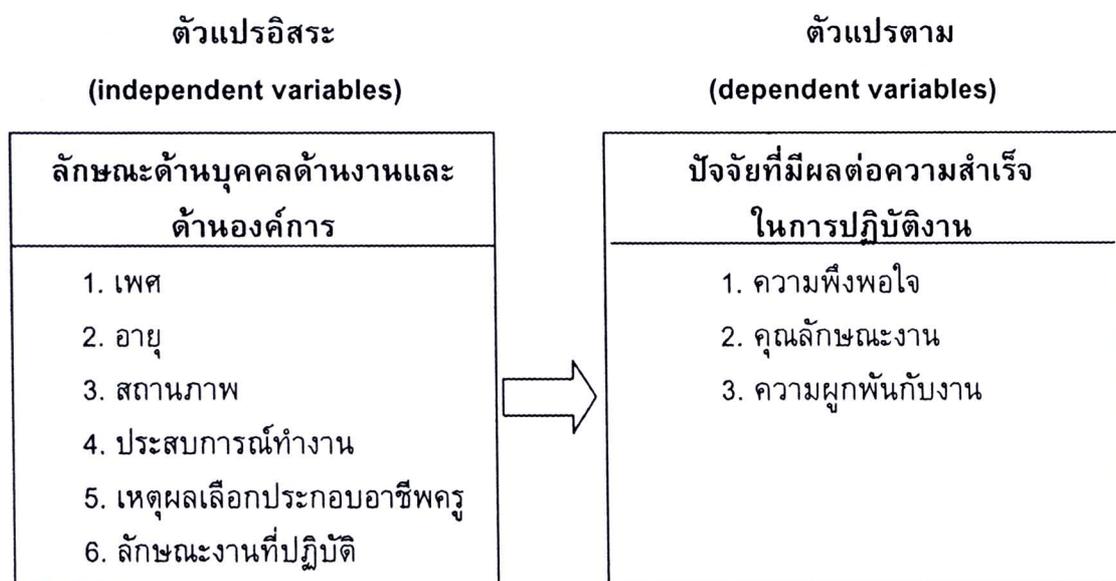
4. ความคิดเห็น หมายถึง ความเข้าใจ ความเชื่อถือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจซึ่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่ได้รับรู้ รับผิดชอบต่อเหตุผลที่ควรจะเป็น และพูดคุยร่วมกัน เพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและหาทางออกที่ดีที่สุดของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือประชาชน

5. ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ทำหน้าที่สอนในวิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง

6. วิทยาลัยการอาชีพ หมายถึง วิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีจำนวน 31 วิทยาลัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาในระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูวิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของ เคอร์ซ, และเควลีย์ (Kerze, & Kewley, 1993, p. 193) เป็นกรอบแนวคิดในการวัดระดับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน สรุปไว้ 3 ด้าน คือ 1) ความพึงพอใจในงาน 2) คุณลักษณะงาน และ 3) ความผูกพันกับงาน เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูวิทยาลัยการอาชีพ เขตภาคกลาง มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส และประสบการณ์ทำงาน